

Dom Pracy Twórczej "Bajka"

Diagnoza potencjału kulturotwórczego miasta Łaskarzew

Łaskarzew

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

BAJKA
Dom Pracy Twórczej

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowe Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2023

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Łaskarzew	3
Historia Łaskarzewa.....	4
Tylko czy aż 4527 mieszkańców?.....	6
Łaskarzew – miasto wybrane do życia.....	7
Mieszkańcy miasta Łaskarzew.....	8
Miasto 15-minutowe.....	9
Nie ma Łaskarzewa bez Garwolina, Warszawy i Lublina.....	9
Kultura w Łaskarzewie	10
Dom Pracy Twórczej “Bajka”	11
Łaskarzewscy twórcy kultury	13
Biblioteka Publiczna Miasta Łaskarzew	13
Szkoły.....	13
Organizacje pozarządowe.....	14
Stowarzyszenie Centrum integracyjno-Animacyjne	14
KGW Serbianki	15
OSP.....	16
ŁKS Promnik.....	16
Aktywni mieszkańcy.....	17
Młodzi w Łaskarzewie	18
Dane liczbowe	18
Maluchy	18
Dzieci w wieku 7-12.....	19
Osoby w wieku 13-15 lat.....	19
Grupa wiekowa 16-18 lat	23
“Tu nic nie ma”	25
Potencjał kulturalny Łaskarzewa – wnioski i rekomendacje	26
Rozwijanie oferty dla dorosłych mieszkańców miasta	27
Rozwijanie oferty dla małych dzieci	28
Praca z młodzieżą.....	29
Wykorzystywanie potencjału lokalnych organizacji pozarządowych i grup nieformalnych	29
Działania dla turystów	30
Praca z lokalną historią	30
Przyszłość Bajki - rekomendacje	31

Wprowadzenie

W 2023 roku Dom Pracy Twórczej “Bajka” w Łaskarzewie uczestniczy w programie Dom Kultury+ Edycja 2023, w ramach którego realizuje projekt “Wspólne działanie - inicjatywy lokalne w DPT Bajka”. Cześcią tego projektu jest przeprowadzenie diagnozy potencjału kulturowego środowiska, w którym działa “Bajka”. Niniejszy raport jest rezultatem prowadzonego wiosną 2023 badania.

Diagnoza lokalna była prowadzona w oparciu o:

- analizę danych zastanych
- warsztaty badawcze z młodzieżą szkolną
- warsztaty badawcze z dorosłymi
- wywiady indywidualne
- rozpytki
- obserwację uczestniczącą
- dokumentację fotograficzną

Zastosowanie różnorodnych narzędzi pozwoliło nie tylko uzyskać dane dotyczące różnych obszarów życia kulturalnego i społecznego miasta Łaskarzew, wskazując na obszary istniejącego potencjału, a także kierunki możliwego rozwijania działań kulturalnych i społecznych, nie tylko przez “Bajkę”, ale i inne podmioty działające w mieście i najbliższej okolicy.

Ważnym punktem odniesienia dla prowadzonej diagnozy było badanie prowadzone na zlecenie Mazowieckiego Instytutu Kultury w 2014 roku przez zespół badaczek, których członkinią była autorka niniejszego opracowania dotyczące życia kulturalnego w małych miastach na terenie województwa mazowieckiego. Niniejsza diagnoza pozwoliła przyjrzeć się długofalowym procesom zachodzącym w Łaskarzewie.

Łaskarzew

Łaskarzew to gmina miejska położona w powiecie garwolińskim w województwie mazowieckim. Sam Łaskarzew jest też siedzibą gminy wiejskiej, na którą składają się otaczające miasto miejscowości. Stanowią one jednak odrębną jednostkę samorządu terytorialnego. To o tyle zaskakujące, że oficjalnie Łaskarzew zamieszkuje około 4500 mieszkańców, a gminę wiejską – niewiele ponad 5000 mieszkańców. Jak pokazały badania ma to jednak swoje kulturowe uzasadnienie.

Łaskarzew to małe miasto położone na południowy zachód od Garwolina. Przez miejscowość przechodzi linia kolejowa Warszawa-Dęblin. 10 kilometrów na wschód od miasta przechodzi droga ekspresowa S17 łącząca Warszawę z Lublinem. Około 10 kilometrów na zachód w stronę Wisły przebiega droga wojewódzka 801 łącząca Warszawę z Puławami i Kazimierzem nad Wisłą.

Łaskarzew leży w sąsiedztwie podobnej wielkości małych miast – Maciejowic i Żelechowa. W niedalekiej odległości znajduje się też gmina Wilga znana wśród warszawiaków jako ośrodek letniskowy.

Do Garwolina, siedziby powiatu i największego miasta w okolicy jest 15 kilometrów, których pokonanie zajmuje około 20 minut samochodem. Jest to najpopularniejszy lokalnie środek transportu. Do Garwolina jeżdżą też prywatne busy, ale mieszkańcy zwracają uwagę, że to transport dostępny tylko w dni robocze/nauki szkolnej. Pociąg Kolei Mazowieckich także zatrzymuje się na stacji Garwolin, ale ta położona jest 5 kilometrów od centrum, dlatego niewiele osób z niego korzysta. Pociąg natomiast jest powszechnie stosowany jak transport do Warszawy, ponieważ dojazd do centrum stolicy trwa około 70 minut. Do Warszawy można także dojechać odjeżdżającymi z centrum miejscowości autobusami.

Historia Łaskarzewa

Łaskarzew uzyskał prawa miejskie w 1418 roku, a utracił na skutek represji po powstaniu styczniowym w 1870. Odzyskał je dopiero w 1969 roku. Mieszkańcy mówią o Łaskarzewie, że to miasto stare, ale bez zabytków. Kościół – najbardziej spektakularny budynek w mieście to obiekt z drugiej połowy XIX wieku, zniszczony w czasie II wojny światowej

i odbudowany w okresie powojennym. W roku 1939 w mieście żyło cztery tysiące dwieście dwóch obywateli – czyli liczba porównywalna do stanu dzisiejszego.

To co wyróżnia Łaskarzew na tle sąsiednich miejscowości to właśnie jego miejski charakter. Dziś mieszkańcy mówią o sobie “obywatele”, mają przyśpiewki wskazujące na ich mieszczański charakter. Wyraźnie widać to też w antagonizmach pomiędzy miastem a gminą wiejską.

Co zaskakujące konflikty na tej linii były już obserwowane w latach 20. XX wieku¹.

Aż do połowy XIX wieku Łaskarzew był miastem, w którym obowiązywało prawo zakazujące osiedlania się ludności żydowskiej. Dopiero w latach 50. XIX wieku zezwolono na osiedlanie się Żydów w Łaskarzewie, by rozwijać lokalną gospodarkę i handel. Wcześniej miasto miało charakter bardziej rolniczy. W 1820 roku w Łaskarzewie żyło tylko 30 Żydów (na 717 mieszkańców miasta), w 1857 roku – 158, a pod koniec XIX wieku - 1258 (stanowili około 44 procent wszystkich mieszkańców miasta)².

Przed wybuchem drugiej wojny światowej w Łaskarzewie mieszkało już około półtora tysiąca osób pochodzenia żydowskiego. W mieście istniała murowana synagoga, cmentarz żydowski (istnieje do dziś; zachowało się kilka nagrobków) i mykwa. W mieście działały organizacje żydowskie (m.in. Bund czy Aguda Israel), a Żydzi byli członkami łaskarzewskiej straży ogniowej. W czasie II wojny światowej w Łaskarzewie utworzono getto. Jego likwidacja rozpoczęła się 30 września 1942 roku – w jej efekcie niemal wszyscy łaskarzewscy Żydzi zginęli w Treblince. Dziś jedynym śladem ich obecności w mieście jest stary cmentarz.

W 1877 roku Łaskarzew otrzymał połączenie kolejowe, co w ogromnym stopniu przyczyniło się do jego rozwoju.

W historii miasta zapisała się tragicznie data 17 września 1939 roku. W wyniku walk z żołnierzami Wehrmachtu zginęło 58 mieszkańców Łaskarzewa. Obecnie w rocznicę tego wydarzenia organizowane są miejskie uroczystości złożenia kwiatów pod pomnikiem, a młodzi ludzie organizują nocny rajd pamięci.

Urbanistyka Łaskarzewa wyraźnie wskazuje na jego miejski charakter. Do dziś istnieje rynek, na którym w przeszłości odbywały się targi, co udokumentowane jest na przedwojennych fotografiach. W okresie PRL rynek został zamieniony w mały park, a targi przeniesiono na plac targowy. Wokół rynku i przy sąsiednich ulicach stoją niewielkie, jednopiętrowe budynki, w których jeszcze przed wojną mieściły się zakłady rzemieślnicze czy sklepy.

1 <https://garwolin.org/archiwa/24350>

2 <https://bloodandfrogs.com/wp-content/uploads/encyclopedia/poland/kirkuty/laskarzew.htm>

**Rynek w Łaskarzewie. Miejsce spotkań mieszkańców.
Na środku widoczny pomnik upamiętniający
rocznicę nadania praw miejskich.**

Fot. A.Czyżewska

Do dziś miasto zachowało ten rzemieślniczy charakter – w okresie transformacji ustrojowej wielu mieszkańców zajęło się produkcją obuwia, które następnie sprzedawali na warszawskim Stadionie Dziesięciolecia. Nadal w wielu miejscach znajdziemy zakłady szewskie czy sklepy z materiałami do produkcji butów. Urząd Miasta wykorzystał tę modę na łaskarzewskie buty i jako gadżet wykorzystuje udekorowane techniką decoupage kopyta szewskie. Mogą one służyć jako przyciski do papieru.

Tylko czy aż 4527 mieszkańców?

W Łaskarzewie mieszka obecnie niewiele ponad 4500 mieszkańców.

Dane na dzień 30 czerwca 2022 roku wskazywały 4527 mieszkańców, ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. W 2022 roku do Łaskarzewa sprowadziło się 6 osób, a wyprowadziło – 26. Na przestrzeni ostatnich 20 lat saldo migracji było ujemne (w 2014 roku: zameldowania: 46 osób, wymeldowania: 57; w 2004: zameldowania 37, wymeldowania: 47), a Łaskarzew notował spadek liczby mieszkańców (w 2004 roku – 4 927 mieszkańców, w 2014 – 4 904 mieszkańców), ale w ostatnich latach ten spadek jest szczególnie widoczny. Co ciekawe jeszcze w drugiej połowie lat 90. i na początku lat dwutysięcznych liczba mieszkańców Łaskarzewa wzrastała. W 1995 roku Łaskarzew liczył 4 654 mieszkańców i miał minimalnie dodatnie saldo migracji.

Można rozważyć przyczyny takiego stanu rzeczy, jednak bardziej istotne są jego konsekwencje, w szczególności dla interesującej nas działalności kulturalnej w mieście. Niewielka rotacja

mieszkańców i brak nowych osób włączających się w życie społeczności powoduje deficyt nowych doświadczeń, pomysłów czy perspektyw, co pozwala rozwijać się lokalnym społecznościom. Większość mieszkańców Łaskarzewa, to osoby które urodziły się w tym mieście lub pochodzą z jego najbliższej okolicy (np. sąsiednie gminy, teren dzisiejszego powiatu garwolińskiego).

Grupa mieszkańców jest dość mała, by znaleźć tu licznych aktywistów, którzy chcieliby angażować się społecznie. Ci, którzy chcą się angażować już to robią.

Liczba mieszkańców jest też na tyle mała, że trudno jest zaproponować ofertę bardziej specjalistyczną. Trudno będzie znaleźć na tyle dużo odbiorców, by zapełnić grupy tematyczne. Przykładem są dzieci, które chcą rozwijać swoje pasje, jeżdżą na zajęcia do Garwolina, ponieważ w Łaskarzewie trudno byłoby skompletować grupę. Przy takiej liczbie mieszkańców pewne rozwiązania kulturalne nie mają też racji bytu. Przykładem może być kino, na którego brak zwracają uwagę młodzi, a które przy aktualnej polityce finansowej dystrybutorów filmowych nie miałyby żadnej szansy na prowadzenie działalności³.

Mieszkańcy miasta zwracają uwagę, że jest ich na tyle mało, że wszyscy się znają. Z jednej strony ma to swoje zalety, ponieważ mieszkańcy są zżytą i wspierającą się w trudnych chwilach społecznością. Z drugiej natomiast ma to wady małomiasteczkowego środowiska, gdzie każda odmienność może sprawić, że staniesz się obiektem plotek.

Łaskarzew – miasto wybrane do życia

Liczba mieszkańców Łaskarzewa na przestrzeni ostatnich lat jest raczej stała. Jednak z perspektywy lokalnych działaczy młodzi ludzie uciekają z miasta lub też nie chcą do niego wracać po zakończeniu edukacji. Mówią, że młodzi nie widzą tu dla siebie perspektyw. Z drugiej strony w trakcie badań prowadzone były rozmowy (tzw. rozpytki) z dorosłymi aktywnymi zawodowo, którzy zdecydowali się wrócić/ żyć w Łaskarzewie wykorzystując istniejące zasoby: dobre połączenie kolejowe z Warszawą, bliskość Garwolina (relatywnie dużego miasta z jego ofertą usługową), dobre łącza internetowe i przywiązanie do rodzinnego miasta. Te czynniki sprawiały, że podejmując decyzję o założeniu rodziny, na miejsce swojego życia wybrali Łaskarzew, a teraz też aktywnie włączają się w życie lokalnej społeczności.

Można więc uznać, że poczucie sprawczości i chęć angażowania się w życie lokalnej społeczności jest związane ze świadomą decyzją o wyborze miejsca do życia. Jeśli osoby mogą o tym decydować, to podejmują też różne działania, aby to życie było możliwie jak najlepsze – zarówno dla nich, jak i dla ich bliskich.

³ Mieszkańcy podczas warsztatów badawczych zwracali uwagę, że nawet kino w Garwolinie ma trudności w swojej działalności.

**Tężnia na rynku w Łaskarzewie.
Miejsce spotkań mieszkańców.**

Fot. A.Czyżewska

Jednocześnie należy pamiętać o faktycznej liczbie mieszkańców miasta – jest ich niewiele ponad 4000. W takiej grupie będzie pewna liczba tych, dla których Łaskarzew będzie idealnym czy optymalnym miejscem do życia, i ci, którzy chcą dla siebie i swoich bliskich czegoś innego. Założenie, że każda osoba, która w danym miejscu się urodziła czy wychowała, ma pozostać w nim do końca życia, może doprowadzić do całkowitej stagnacji życia społecznego. To właśnie mobilność i migracja (zarówno wewnętrzna, czyli w obrębie jednego kraju, jak i zewnętrzna, czyli międzynarodowa) są napędem rozwoju społecznego.

Mieszkańcy miasta Łaskarzew

Mieszkańcy Łaskarzewa mają silne poczucie przynależności lokalnej zarówno do samego miejsca swojego pochodzenia, jak i jego miejskiego dziedzictwa. Mimo że przez niemal 100 lat (od lat 60. XIX wieku do końca lat 60. XX wieku) był wsią, to mieszkańcy nie zatracili poczucia odmienności od mieszkańców okolicznych wsi. To swoiste poczucie miejskiej obywatelskości, które przekłada się na pewne poczucie wyższości wobec mieszkańców innych miejscowości. Jest to dość typowe w miejscowościach o podobnym charakterze. W latach 90. XX wieku, gdy kształtowała się samorządność zaowocowało to powołaniem dwóch odrębnych jednostek samorządu terytorialnego. Miasta Łaskarzew oraz Gminy Wiejskiej Łaskarzew, której urząd zlokalizowany jest w centrum miasta, ale gmina obejmuje wszystkie okoliczne miejscowości.

Mieszkańcy miasta pytani o inne wyróżniające ich cechy mówili też o pracowitości, przedsiębiorczości, pomysłowości i umiejętności adaptacji do trudnych warunków. "To miasto

zdolnych ludzi” – wyjaśniali. Mieszkańcy Łaskarzewa potrafią też okazywać solidarność w sytuacjach trudnych, czego ostatnim przykładem była mobilizacja do pomocy uchodźcom wojennym z Ukrainy, ale też akcje pomocowe dla powodzian (np. podczas powodzi w 2010 roku). Tym co charakteryzuje mieszkańców Łaskarzewa jest także pewność siebie i zadziorność. Z pokolenia na pokolenie przekazywana jest przysłowka “Łaskarzewiacy, chłopcy nie byle jacy!”

Miasto 15-minutowe

Dorośli mieszkańcy miasta twierdzą, że Łaskarzew jest miejscem przyjemnym do życia. Mówią, że spełnia kryteria tzw. “miasta 15-minutowego” – miejsca do życia, gdzie wszystkie potrzeby możesz zaspokoić w granicach spaceru. Faktycznie tak jest – w okolicy jest urząd, przychodnia, sklepy z różnym asortymentem, markety.

W tym kontekście wadą Łaskarzewa jest brak miejsc pracy zapewniających wynagrodzenie wyższe niż płaca minimalna. Faktycznie praca jest dostępna w niewielkich lub średnich zakładach produkcyjnych lub sferze budżetowej. Z tego powodu wielu mieszkańców dojeżdża do pracy do Warszawy lub co popularne w ostatnich latach – pracuje zdalnie lub hybrydowo.

Nie ma Łaskarzewa bez Garwolina, Warszawy i Lublina

Życie mieszkańców Łaskarzewa jest silnie uzależnione od Garwolina, Warszawy czy Lublina. W Garwolinie jako mieście powiatowym znajduje się najbliższe kino, basen, instytucje kultury z szerszą ofertą, szkoły średnie czy szpital.

Położona 80 km na północ Warszawa jest przede wszystkim miejscem pracy czy studiów. Dojazd pociągiem do centrum stolicy zajmuje około 70 minut. Dlatego część mieszkańców, szczególnie tych, którzy cenią sobie życie w małym mieście i blisko rodziny, decyduje się na codzienne dojazdy i pozostanie w Łaskarzewie. To może pozwalać na transfer pewnych doświadczeń, rozwiązań czy sieci kontaktów ze stolicy do Łaskarzewa (choć na obecną chwilę ten potencjał wydaje się zbyt mało wykorzystany).

Szczególnie ciekawa jest rola oddalonego o ponad 100 km Lublina. Dzięki rozbudowaniu drogi ekspresowej S17 dojazd samochodem do niego zajmuje niewiele ponad godzinę. Dla wielu osób stał się on alternatywą dla Warszawy – tym bardziej, że szybciej i łatwiej można dojechać do centrum, jest mniej zakorkowany, ceny wielu usług są niższe niż w stolicy. Wg. deklaracji mieszkańców rodziny z dziećmi, gdy chcą spędzić sobotnie popołudnie w kinie galerii handlowej, jadą właśnie do Lublina.

Młodzi mieszkańcy raczej nie wskazywali miast wojewódzkich (szczególnie Warszawy, bo do niej jest łatwiejszy transport publiczny) jako miejsca nauki w szkole średniej. Obecni ósmoklasiści jako

miejsce przyszłej nauki wskazywali najczęściej Garwolin lub Sobolew. Nikt nie wskazywał też szkoły średniej w samym Łaskarzewie.

Kultura w Łaskarzewie

W Łaskarzewie działają dwie samorządowe instytucje kultury, których organizatorem jest Urząd Miasta Łaskarzew. Są to Dom Pracy Twórczej "Bajka" pełniący funkcję ośrodka kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna. Należy też pamiętać, że w najbliższej okolicy działają Gminny Dom Kultury w Starym Helenowie oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Nowym Pilczynie, których organizatorem jest Gmina Wiejska Łaskarzew. Znajdują się one niedaleko - pomiędzy jedną a drugą biblioteką jest odległość 3 kilometrów, a dla niektórych mieszkańców miasta wiejska biblioteka jest położona po prostu bliżej. W drugą stronę jest podobnie – niektórym mieszkańcom wsi, łatwiej będzie dotrzeć do biblioteki w Łaskarzewie niż w Nowym Pilczynie.

Działania kulturalne czy kulturalno-społeczne prowadzą także szkoły oraz organizacje pozarządowe, nie tylko te o charakterze kulturalnym. Tę różnorodność podmiotów animujących życie kulturalne dobrze obrazuje całoroczny kalendarz wydarzeń, które odbywają się w Łaskarzewie.

- Orszak Trzech Króli (organizuje DPT "Bajka")
- Akcje „Ferie w Bajce” i „Lato w Bajce” (organizuje DPT "Bajka")
- Walentynki (organizuje DPT "Bajka")
- Tłusty czwartek (organizuje DPT "Bajka")
- Dzień Babci, Dzień Dziadka, Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, Dzień Rodziny
- Dzień Wiosny
- Jarmarki Świąteczne (Bożonarodzeniowy, Wielkanocny) (organizuje DPT "Bajka" wraz z Urzędem Miasta)
- Spotkanie z Mikołajem (organizuje DPT "Bajka" wraz z Urzędem Miasta)
- Konkurs recytatorski im. Kornela Makuszyńskiego (organizuje Biblioteka)
- Maraton Filmowy z okazji Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych (organizuje grupa nieformalna)
- Narodowe Czytanie (organizuje Biblioteka)
- Kiermasz książek (organizuje Biblioteka)
- Noc Bibliotek (organizuje Biblioteka)
- Dni Łaskarzewa (organizuje DPT "Bajka" wraz z Urzędem Miasta)
- Biegi z okazji świąt narodowych (organizuje lokalne stowarzyszenie)
- Rajd nocny „Pójdę w nocy mrok” organizowany z okazji rocznicy 17 września (organizuje lokalne stowarzyszenie)

- Zawody wędkarskie (organizuje lokalne stowarzyszenie)
- Wianki (organizuje klub sportowy)
- Obchody świąt narodowych i lokalnych (organizuje Urząd Miasta)
- Śpiewanie pieśni patriotycznych (1 sierpnia, 1 marca)
- Festiwal akordeonistów (organizuje DPT „Bajka” wraz z Urzędem Miasta)
- Spacer historyczne i spotkania historyczne (organizuje DPT „Bajka” wraz z grupą nieformalną)
- Złoty samochodowe starych samochodów (organizuje grupa nieformalna wraz ze stowarzyszeniem z zewnątrz)
- Działania grupy teatralnej – wystawienie „Pasji” – misterium męki pańskiej (organizuje grupa nieformalna wspólnie z parafią)
- Urodziny osiedla Ogrody (organizuje grupa nieformalna)
- Akademie przedszkolne i szkolne
- Pikniki organizowane przez Koło Gospodyń Wiejskich (organizuje KGW)
- Zawody strażackie (organizuje OSP)
- Odpust strażacki (organizuje OSP)
- Odpust na cmentarzu organizowany w czerwcu i październiku
- Spotkania i potańcówki seniorów (organizuje lokalne stowarzyszenie seniorów)
- Turnieje szachowe (organizuje grupa nieformalna)
- Noc muzeum bez muzeum (organizują grupy nieformalne wspólnie z DPT „Bajka”)
- Koncerty w Kościele

Jak pokazuje powyższa lista, wydarzeń w Łaskarzewie jest niemało, ale mają one bardzo oddolny, inicjowany przez mieszkańców i często lokalny charakter. Przy niewielkim budżecie i zasobach DPT „Bajka” i Biblioteki, to ważne uzupełnienie działań.

Dom Pracy Twórczej „Bajka”

Dom Pracy Twórczej „Bajka” w Łaskarzewie mieści się w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Łaskarzewie przy ul. Alejowej 13. To budynek, gdzie działają także OSP, Biblioteka i lokalne stowarzyszenie Centrum Integracyjno-Animacyjne. DPT „Bajka” działa już prawie dwadzieścia lat, choć wcześniej w jej miejscu działała klubokawiarnia o tej samej nazwie. Prowadziła ona jednak zupełnie inną formę działalności – była lokalem, w którym organizowano imprezy i sprzedawano alkohol. Obecnie część mieszkańców z sentymentem wspomina tamto miejsce, bo dziś nie ma w Łaskarzewie podobnego lokalu.

DPT "Bajka" zatrudnia jedną osobę, która organizuje jej działalność. W DPT "Bajka" odbywają się warsztaty i zajęcia dla dzieci, zarówno w trakcie roku szkolnego, jak i w czasie ferii i wakacji, a także teatryki, spotkania okolicznościowe oraz uroczystości o charakterze patriotyczno-religijnym. DPT "Bajka" jest miejscem, w którym odbywają się zajęcia dla dorosłych, np. zdrowy kręgosłup czy joga. Działają tu też kluby m.in. emerytów i rencistów, seniora. Co ważne – wszystkie działania proponowane przez DPT "Bajka" są bezpłatne. Ma to swoje wady i zalety, ale co kluczowe – nie tworzy bariery uczestnictwa dla osób niezamożnych, a takich w Łaskarzewie – ze względu na brak dobrze płatnej pracy - jest sporo.

"Bajka" dysponuje dużą, otwartą salą, na którą można wejść z ulicy i w której odbywa się większość zajęć. Sala jest wyposażona w zaplecze sanitarne dostępne dla osób z niepełnosprawnością, a także zaplecze kuchenne, co umożliwia przygotowywanie posiłków, np. na spotkania seniorów. Dodatkowo na piętrze posiada mały gabinet biurowy, pracownię plastyczną oraz toaletę. Obecnie budynek przechodzi termomodernizację i niewielki remont.

Łaskarzewscy twórcy kultury

Biblioteka Publiczna Miasta Łaskarzew

Biblioteka Publiczna Miasta Łaskarzew także znajduje się w budynku OSP. Biblioteka istnieje od 1946 roku i posiada niemal 25 0000 książek, w tym:

- z literatury pięknej dla dorosłych – 10502 woluminy,
- z literatury dla dzieci i młodzieży – 5819 woluminów,
- z literatury popularnonaukowej – 7817 woluminów.

W roku 2022 Biblioteka otrzymała 3231 złotych na zakup nowości wydawniczych, z czego zakupiła 138 książek. Biblioteka posiada w wyposażeniu 4 komputery w tym 2 do użytku czytelników, a korzystanie z nich jest bezpłatne. Biblioteka posiada też odtwarzacz cyfrowych książek mówionych – Czytاک 4 do wypożyczenia osobom niewidomym i słabowidzącym.

Biblioteka pracuje od poniedziałku do soboty i zatrudnia jedną pracowniczkę w wymiarze pół etatu, która zajmuje się przede wszystkim udostępnianiem księgozbioru, a także działalnością z zakresu popularyzacji czytelnictwa i edukacji czytelniczej. W aktualnych warunkach dużą częścią jej pracy są lekcje biblioteczne dla dzieci młodszych.

Biblioteka uczestniczy w programach regionalnych i ogólnopolskich, w tym w konkursach czytelniczych i recytatorskich, organizuje też “Narodowe czytanie” czy Noc Bibliotek. Cała oferta Biblioteki jest dla osób korzystających bezpłatna.

Szkoły

Na terenie miasta Łaskarzew istnieją dwie szkoły podstawowe oraz jedna szkoła średnia. Szkoły w ramach prowadzonych działań edukacyjnych zajmują się też edukacją kulturalną i artystyczną, ale też w oparciu o potencjał zespołu nauczycielskiego i rodziców skupionych wokół placówek edukacyjnych poszerzają ofertę. Przykładem takich działań jest zespół folklorystyczny działający przy szkole podstawowej nr 1, który założyła jedna z nauczycielek. Dzięki swojej pasji i wysokim standardom pracy artystycznej zaangażowała dużą grupę uczniów i uczennic. Obecnie zespół liczy kilkadziesiąt osób w różnym wieku.

Szkoły prowadzą edukację artystyczną i organizują wydarzenia integrujące uczniów i rodziców czy dziadków. Większość działań jest jednak dedykowana tylko dla społeczności szkolnej.

Organizacje pozarządowe

Na terenie Łaskarzewa jest kilkanaście organizacji pozarządowych, w tym 7 organizacji zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym⁴ oraz 2 uczniowskie kluby sportowe i 1 stowarzyszenie kultury fizycznej w rejestrze prowadzonym przez Starostę Powiatu Garwolińskiego. Na stronie Starostwa Powiatowego w Garwolinie brakuje wykazu stowarzyszeń zwykłych, ale wiemy, że takie organizacje też działają w mieście, np. Stowarzyszenie “Pójdę w nocy mrok”, które organizuje doroczny rajd pamięci.

W krajobrazie społeczno-kulturalnym miasta najbardziej aktywnymi organizacjami są: Stowarzyszenie Centrum Integracyjno-Animacyjne, Koło Gospodyń Wiejskich Serbianki, Ochotnicza Straż Pożarna Łaskarzew oraz Klub Sportowy Promnik Łaskarzew.

Obok organizacji, które posiadają osobowość prawną są także koła terenowe, m.in. koło terenowe Polskiego Związku Wędkarskiego, sekcja Łaskarzew Polskiego Związku Hodowców Gołębi Poczтовых, koło Polskiego Związku Emerytów i Rencistów w Łaskarzewie, a także organizacje harcerskie, m.in. Związek Harcerstwa Polskiego i Skauci Europy.

Obecnie celem usprawnienia współpracy na linii organizacje pozarządowe i Urząd Miasta regularnie organizowane są spotkania burmistrz z przedstawicielami lokalnych stowarzyszeń.

Stowarzyszenie Centrum integracyjno-Animacyjne

Stowarzyszenie Centrum Integracyjno-Animacyjne potocznie nazywane przez mieszkańców CIA (“si-aj-ej”) działa od niemal 20 lat. Zostało powołane przez aktywnych mieszkańców, w tym emerytowanych już nauczycieli, którzy chcieli urozmaicić życie społeczne i podnosić jakość życia mieszkańców korzystając m.in. konkursów grantowych. Działacze CIA uczestniczyli m.in. w szkoleniach prowadzonych przez Stowarzyszenie Centrum Aktywności Lokalnej zdobywając umiejętności pracy animacyjnej ze społecznościami lokalnymi. To najbardziej doświadczona i aktywna w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych organizacja. Jej aktualny lider – Marek Kusak jest też osobą aktywną w środowisku organizacji pozarządowych w województwie mazowieckim. W swoich doświadczeniach CIA pozyskiwało środki z programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (prowadząc lokalny mini-regranting), programu ASOS (Aktywność Społeczna Osób Starszych) czy Samorządu Województwa Mazowieckiego. Dziś CIA jest ambasadorem programu Mazowsze Lokalnie, wspiera i patronuje oddolnym inicjatywom, sieciuje organizacje lokalne z innymi podmiotami spoza miasta, gminy czy powiatu garwolińskiego. Można śmiało powiedzieć, że to lokalna organizacja parasolowa.

⁴ *Sq to: STOWARZYSZENIE CENTRUM INTEGRACYJNO ANIMACYJNE, OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W ŁASKARZE, ŁASKARZEWSKI KLUB SPORTOWY "PROMNIK", KOŁO GOSPODYŃ "SERBIANKI" W ŁASKARZEWIE, STOWARZYSZENIE HISTORYCZNE ZIEMI ŁASKARZEWSKIEJ, "FUNDACJA OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM ALE JESTEM", FUNDACJA LOKALNY RESET*

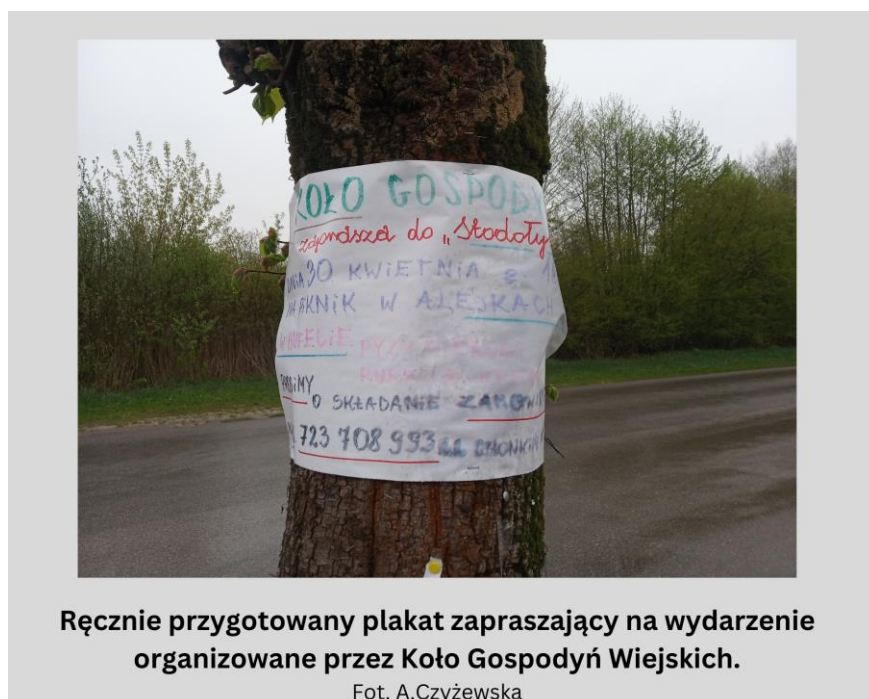
Od 2006 roku CIA posiada siedzibę w budynku przy ul. Alejowej, którą miasto udostępnia bezpłatnie na potrzeby prowadzonej działalności. To bardzo istotne wsparcie, ponieważ organizacjom pozarządowym (szczególnie w mniejszych miejscowościach) trudno jest pozyskać środki na opłacenie kosztów wynajęcia biura/ miejsca pracy.

Dzięki temu zakres i skala działań prowadzonych przez CIA jest szeroki, i różne grupy mieszkańców mogą z niego korzystać. Dzięki projektom i przedsięwzięciom CIA wspierającym oddolne inicjatywy mieszkańców na przestrzeni ostatnich 10 lat widać, że wiele ich pomysłów zostało zrealizowanych, a część sformalizowała swoje działania rejestrując się jako fundacje czy stowarzyszenia.

KGW Serbianki

Serbianki to potoczna nazwa koła gospodyń wiejskich. Założone jeszcze w latach 60. XX wieku przez matki i ciotki dzisiejszych członkiń (jak same mówią o jego historii), dziś skupia i animuje starsze mieszkanki miasta, jednocześnie tworząc ofertę społeczno-kulturalną dla mieszkańców. Koło powstało jeszcze w okresie, gdy Łaskarzew nie odzyskał praw miejskich (stało się to dopiero w 1969 roku) i funkcjonowało jako wieś – stąd nazwa koło gospodyń wiejskich.

Nazwa “Serbianki” nawiązuje do potocznej nazwy określającej Łaskarzew – “Serbia” i jego mieszkańców – “Serby”. To nawiązanie do rzekomego pochodzenia łaskarzewian – z “Serbii”.

Od 2009 roku KGW działa jako stowarzyszenie rejestrowe (zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym), a od maja 2019 roku jest zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

KGW dysponuje budynkiem tzw. "Stodoły", czyli drewnianym budynkiem w parku, w którym prowadzona jest część działań (w okresie wiosenno-letnim, bo budynek nie jest ogrzewany), a który został zbudowany jeszcze w latach 60.XX wieku przez ówczesne założycielki koła.

KGW "Serbianki" słynie w mieście i okolicy z przygotowywanych przez siebie pyz. W okresie prowadzonej diagnozy organizowały m.in. festyn, na którym sprzedawały przygotowane pyzy. Co ciekawe pyzy "Serbianek" cieszą się takim zainteresowaniem, że chęć zakupu trzeba wcześniej zgłaszać i rezerwować konkretną ilość.

OSP

W Łaskarzewie od 1911 roku działa Ochotnicza Straż Pożarna. Jej siedzibą jest budynek przy ulicy Alejowej. OSP dysponuje tam zarówno garażami do przechowywania wozów bojowych (posiada 3 samochody, w tym Renault Kerax z 2001 roku oraz Mercedes Atego z 2010 roku), ale także zaplecze techniczne, magazyn czy salę, która służy do organizacji spotkań, ale też wydarzeń czy uroczystości.

OSP liczy ponad 80 członków, w tym kilkanaście osób, które posiadają uprawnienia do udziału w akcjach bojowych, bo OSP jest w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. OSP Łaskarzew prowadzi młodzieżową drużynę pożarniczą. Działa także Strażacka Orkiestra Dęta, która w tym roku świętuje swoje 20-lecie.

OSP włącza się jako partner w różne wydarzenia organizowane przez DPT Bajka, szkoły czy CIA. Inicjuje też własne przedsięwzięcia kulturalno-społeczne, np. pikniki strażackie czy jubileusze.

ŁKS Promnik

Łaskarzewski Klub Sportowy Promnik to przede wszystkim piąto-ligowa drużyna piłkarska, której kibicują mieszkańcy miasta. Część mieszkańców pytana o to, co ich wyróżnia zwracają uwagę na to, że są kibicami, a w wolnym czasie zajmują się kibicowaniem swojej drużynie. Obok drużyny ligowej, ŁKS Promnik prowadzi też drużyny juniorów i młodzików, a także szkołę piłkarską.

Obecnie trwają przygotowania do budowy przez Urząd Miasta hali sportowej, która będzie zarządzana przez jedną ze szkół, ale będzie wykorzystywana na potrzeby ŁKS Promnik, by mógł prowadzić całoroczną działalność. Hala sportowa nie będzie dostosowana do działalności kulturalnej.

Aktywni mieszkańcy

Ważnymi animatorami życia kulturalnego i społecznego w Łaskarzewie są niezależni aktywiści i aktywistki oraz grupy nieformalne, którzy obok samorządowych instytucji kultury i organizacji pozarządowych animują ciekawą ofertę w mieście.

Obecnie aktywnymi grupami nieformalnymi są m.in:

- mieszkańcy osiedla Ogrody, którzy ożywiają życie w jednej z części miasta
- Twórcy inicjatywy “Łaskarzew na starej fotografii” (ma ponad 2000 obserwujących na Facebooku)
- grupa sportowa top gun ćwicząca taekwondo
- schola działająca przy parafii
- osoby animujące wydarzenia wokół ważnych dla siebie tematów, np. Zawody rowerowe MTB czy spacerzy leśne.

Ich działania są prowadzone z jednej strony przy wsparciu instytucjonalnym lub lokalowym DPT “Bajka” czy Stowarzyszenia Centrum Integracyjno-Animacyjnego. Ogromną wartością jest nieodpłatne udostępnianie przestrzeni na spotkania czy wydarzenia, dzięki czemu mogą się one zadziać.

Natomiast dzięki kontaktom zewnętrznym i współpracy regionalnej lokalna oferta może być w ciekawy sposób urozmaicana. W tym kontekście ważna jest więc rola ponadlokalnego i ponadpowiatowego sieciowania animatorów kultury oraz lokalnych działaczy, by móc poszerzać dostępną ofertę.

Wysoka i stała aktywność społeczna mieszkańców jest możliwa dzięki różnym czynnikom ułatwiającym działania. Osoby uczestniczące w diagnozie zwracały uwagę, że łatwo jest im inicjować i realizować nowe projekty, ponieważ:

- są miejsca (konkretne lokale), w których mogą działać, a korzystanie z nich jest bezpłatne; posiadanie miejsca motywuje do tego, by inicjować działania, aby je ożywić;
- DPT “Bajka” jest otwarty na inicjatywy i udostępnia przestrzeń czy sprzęt na realizację pomysłów;
- Dyrektorka DPT “Bajka” wspiera mieszkańców w urzeczywistnianiu pomysłów mieszkańców;
- są liderzy i liderki, którzy nie tracą entuzjazmu i wciąż działają;
- ludzie motywują się chęcią zrobienia czegoś dla swoich bliskich i sąsiadów (stąd np. działania dla dzieci);
- są w środowisku osoby (Marek Kusak – lider CIA), które służą informacją i potrafią wesprzeć w realizacji działań;

- CIA pełni coraz bardziej świadomie funkcję lokalnej organizacji parasolowej, która pomaga innymi organizacjom pozarządowym;
- Stowarzyszenie CIA uważa za ważny temat współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi i nieustannie go promuje, ale też organizuje szkolenia dla ngo;

Młodzi w Łaskarzewie

Dane liczbowe

Dane Głównego Urzędu Statystycznego z 2021 roku wskazywały, że w Łaskarzewie osób w wieku 0-14 lat było 729. To grupa potencjalnych odbiorców aktualnej oferty DPT "Bajka". Jednak aby długofalowo myśleć o rozwijaniu zarówno działalności kulturalnej konkretnej instytucji, ale też planować lokalną politykę kulturalną, konieczne jest poznawanie zarówno tych, którzy korzystają z oferty, jak i tzw. "nie-uczestników", czyli osób z danej instytucji niekorzystających. W tym przypadku jest to tzw. "młodzież". Z drugiej strony konieczne jest analizowanie danych w perspektywie długofalowej, czyli analizowanie – kim będą potencjalni odbiorcy i odbiorczynie DPT "Bajka" (i innych podmiotów prowadzących działania kulturalne) za 5 czy 10 lat.

Maluchy

Myśląc o ofercie dla młodych i jej rozwoju należy pamiętać, że ta grupa wiekowa jest bardzo dynamiczna i bycie jej członkiem trwa zaledwie kilka lat. Dlatego konieczne jest analizowanie nie tylko tego, ilu nastolatków jest dziś, ale też ilu nastolatków będzie za lat 5 czy 10. Z drugiej strony warto od najmłodszych lat budować relacje dzieci z instytucją kultury i jej pracownikami. Praca z dziećmi najmłodszymi, to także okazja do nawiązywania kontaktów z ich rodzicami i tworzenia dla nich oferty.

W 2021 roku dzieci wieku od 0 do 2 lat było w Łaskarzewie 148, a w wieku 3-6 lat – 210. W samym Łaskarzewie nie ma sformalizowanej opieki nad dziećmi do lat 3, działa natomiast miejskie przedszkole, które zapewnia opiekę nad 168 dziećmi w 7 grupach wiekowych od 2,5 do 5 lat. Edukacja przygotowawcza (tzw. "zerówka") jest prowadzona w szkołach.

W sytuacji, w której brakuje zinstytucjonalizowanych miejsc opieki nad dziećmi, lokalne instytucje kultury czy organizacje pozarządowe mogą inicjować działania zarówno dla rozwoju psychospołecznego i kulturalnego dzieci, ale też aktywizujące, integrujące oraz pobudzające osoby tymi dziećmi się opiekujące (np. mamy, babcie czy ciotce).

Dzieci w wieku 7-12

Dzieci w wieku 7-12 to główna grupa odbiorców działań DPT "Bajka". W Łaskarzewie są 273 osoby w tym wieku. Duża część z nich w różny sposób korzysta z oferty DPT "Bajki" – czy to uczestnicząc w zajęciach w ciągu roku, czy półkoloniach. Te ostatnie odbywają się w DPT "Bajka" zarówno z inicjatywy samej instytucji, jak i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Niektóre dzieci z tej grupy wiekowej bywają w DPT "Bajka" regularnie, inne pojawiają się raz czy dwa nie znajdując dla siebie interesujących zajęć.

Warto pamiętać, że w przypadku dzieci w wieku 7-12 lat to najczęściej rodzice lub rodzice wspólnie z dziećmi decydują o specyfice zajęć, w których dzieci uczestniczą. W przypadku Łaskarzewa ta sytuacja jest o tyle specyficzna, że:

- ze względu na wielkość miejscowości oferta w Łaskarzewie jest ograniczona (ale warto podkreślić, że mimo wszystko jest różnorodna); jednak chcąc zapewnić dzieciom bardziej atrakcyjne czy spektakularne zajęcia, decydują się dowozić dzieci do Garwolina;
- oferta w DPT "Bajka" jest bezpłatna dzięki czemu nie ma bariery uczestnictwa dla osób w trudnej sytuacji finansowej; co ciekawe część rodziców woli samodzielnie opłacać zajęcia, zakładając, że dzięki temu zajęcia będą lepszej jakości;
- liczba potencjalnych uczestników jest ograniczona, dlatego trudno jest powoływać grupy zaawansowane (np. grupy taneczne); w tym celu dzieci są wożone do Garwolina;
- ze względu na formułę bezpłatnych zajęć grupy są bardzo niestabilne, a dzieci uczestniczą nieregularnie; część szybko rezygnuje;

Osoby w wieku 13-15 lat

Osób w wieku 13-15 lat, czyli uczniowie starszych klas szkoły podstawowej jest 139. W trakcie prowadzonej diagnozy to była grupa (klasy 7 i 8 obydwu szkół podstawowych) objęta badaniami w formie warsztatów badawczych w szkołach. Większość z osób objętych badaniem korzystała w przeszłości z zajęć w DPT "Bajka". "Kiedyś" było doprecyzowano jako okres przed pandemią COVID-19. W związku z tym, że czas pandemii i związanych z nią ograniczeń w działalności instytucji kultury rozpoczął się ponad 3 lata temu, dzisiejsi uczniowie klas 7-8, ograniczali swoje kontakty z DPT "Bajka" jeszcze w 4 i 5 klasie, czyli wcześniej niż miało to miejsce w innych grupach wiekowych. To grupa wiekowa, dla której obok rozwijania własnych zainteresowań coraz ważniejsze jest spędzanie czasu z rówieśnikami. Jednocześnie to okres, gdy młodzież ma coraz więcej różnego rodzaju obowiązków – więcej zajęć szkolnych, więcej prac domowych, dodatkowe korepetycje czy zajęcia językowe, ale też obowiązki domowe czy rodzinne. W związku z tym ma też coraz mniej czasu wolnego, który może przeznaczać na rozwijanie zainteresowań w formule zinstytucjonalizowanej.

Ta grupa pytana o swoje zainteresowania wskazywała (kolejność przypadkowa):

- grę w piłkę nożną i koszykówkę
- jazdę na rolkach
- jazdę na rowerze
- nagrywanie tik-toków
- przeglądanie social mediów
- wyjścia ze znajomymi (i wspólne chodzenie po Łaskarzewie)
- spacer po okolicy Łaskarzewa
- zajęcia dodatkowe (w Garwolinie)
- gra w gry komputerowe
- wędkarstwo
- siedzenie w domu
- chodzenie na grzyby
- słuchanie muzyki
- wychodzenie do Biedronki ze znajomymi
- tańczenie belgijki
- udział w dodatkowych zajęciach (np. matematyka, angielski itp.)
- odrabianie lekcji
- odwiedzanie bliskich
- wspieranie ŁKS Promnik obecnością na meczach
- spacer z psem
- chodzenie do kościoła
- oglądanie You Tube czy Netflix
- oglądanie filmów i seriali (wśród oglądanych filmów wymieniali; kolejność przypadkowa)
 - “My little pony”
 - “Lewandowski nieznany”
 - “Maradona”
 - “Mistrz”
 - “Szybcy i wściekli”
 - “Creed III”
 - “Biuro” (“The office”)
 - “Lupin”

- “Karol, człowiek, który został papieżem”
- “Obecność “ (cz. 1 - 3)
- “Violetta”
- “Koci domek Gabi”
- “Psi patrol”
- “Świnka Peppa”
- “Następstwa”
- “Młodzi Tytani Akcja”
- “Barbie”
- “Grzmotomocni”
- “Niebezpieczny Henryk”
- “Gumball”
- “Jumanji”
- “Trolle”
- “Leśnienie”
- “Coco”
- “Harry Potter”
- “Monster High”
- “Titanic”
- “Hobbit”
- “Wendsday”
- czytanie książek (tytuły wskazywane jako ostatnio czytane przez młodzież; kolejność przypadkowa)
 - “Floweless”
 - “Oskar i Pani Róża”
 - “Lena z 7a”
 - “Rodzina Monet”
 - trylogia „This summer turn i pretty
 - “Baśniobór” (cz. 1 - 3)
 - “Hobbit”

- “Iluminariusze”
- “Ratownik”
- “Balladyna”
- “Banar złych snów”
- “Lśnienie”
- “Poradnik Minecrafta”
- “Czarny młyn”
- “Aresn Lupin”
- Biografia Shevczenko
- Biografia Andrzeja Szarmana
- “Za niebieskimi drzwiami”

Wyraźnie widać, że łaskarzewska młodzież w wieku 13-15 lat:

- coraz więcej czasu spędza w gronie rówieśniczym, co w przypadku Łaskarzewa jest ograniczone (stąd prawdopodobnie wspólne wyjścia do Biedronki)
- poświęca czas wolny na aktywność sportową czy rekreację na świeżym powietrzu (np. chodzenie na grzyby, wędkarstwo)
- ogląda filmy zarówno dla dzieci (kreskówki), jak i dla dorosłych; to swoisty moment przejścia
- czyta bardzo różnorodną literaturę – zarówno literaturę młodzieżową (np. “Rodzina Monet”), lektury szkolne (“Balladyna”), literaturę uznawaną już za klasykę (np. “Lśnienie” czy “Hobbit”), ale też odpowiadającą zainteresowaniom (np. biografie, poradniki)
- jako ważną część swojego życia uznaje kibicowanie lokalnej drużynie piłkarskiej
- ma coraz więcej obowiązków
- ilość obowiązków, które ma, sprawia, że jest zmęczona i potrzebuje czasu na odpoczynek

Mapa Łaskarzewa i ważnych dla młodzieży miejsc.
Mapa została przygotowana przez uczniów podczas warsztatów badawczych.

Mapa Łaskarzewa i ważnych dla młodzieży miejsc.

Mapa została przygotowana przez uczniów podczas warsztatów badawczych.

Grupa wiekowa 16-18 lat

Osób w wieku 16-18 lat (czyli faktycznie uczniów szkół średnich) jest w Łaskarzewie 151. Kończąc szkołę podstawową uczniowie mogą kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym w Łaskarzewie. Jednak żaden z pytanych przez nas uczniów klas 8, nie wskazał tej szkoły jako szkoły swojego pierwszego wyboru. Większość chce dojeżdżać do szkół średnich w Garwolinie lub Sobolewie. Jest to najczęściej motywowane chęcią zmiany środowiska (w tym środowiska nauczycielskiego, by oderwać się od dotychczasowych łatek nadawanych przez pedagogów), poznania nowych osób i zdobywania nowych doświadczeń. To także okazja do zdobywania samodzielności.

Mysząc o tej grupie wiekowej i tworzeniu dla niej oferty obok tych kwestii, które dotyczyły młodzieży w wieku 13-15 lat, trzeba uwzględnić jeszcze brak czasu spowodowany dojazdami (lub ich organizacją), czy konieczność poświęcania czasu na przygotowanie do matury. Czas wolny, który młodym pozostaje, chcą oni przeznaczyć na spotkania towarzyskie, odpoczynek lub rozwijanie swoich coraz bardziej specjalistycznych zainteresowań.

Jeśli nie “Bajka”, to co?

W wieku około 13 lat młode osoby przestają korzystać z zajęć, które proponuje DPT “Bajka”. W tym momencie w Łaskarzewie brakuje alternatywnej instytucji, która mogłaby być miejscem spotkań i realizacji pasji przez młodych. Do pandemii tę funkcję pełniło dla pewnych grup młodych Centrum Integracyjno-Animacyjne. Niestety, obostrzenia związane z pandemią Covid-19, a potem

wybuch wojny w Ukrainie i konieczność zakwaterowania w siedzibie CIA uchodźców i uchodźczyń, ograniczyły możliwość prowadzenia działań dla młodych, ale też możliwość spędzania tam czasu.

Wnętrze pizzeri Bella.
Jedno z niewielu miejsc, gdzie młodzież może się spotkać.
Fot. A.Czyżewska

Młodzież ze starszych klas szkoły podstawowej pytana o możliwości spędzania czasu w Łaskarzewie wskazywała niniejsze aktywności:

- spacerowanie po parku, tzw. Alejki
- jazda na rowerze, jazda na rolkach
- gra w piłkę (orlik, stadion)
- uczestnictwo w turniejach szachowych
- uczestnictwo w zajęciach tanecznych (zespół folklorystyczny działający w szkole)
- chodzenie na pizzę
- spotkanie się ze znajomymi
- młodzieżowa straż pożarna
- organizowanie ognisk, pikników nad stawem
- łowienie ryb
- chodzenie na "Pagóry"
- trenowanie piłki nożnej, taekwondo, koszykówki
- chodzenie do Biedronki

- oglądanie meczy piłkarskich
- poznawanie nowych ludzi
- puzzle

“Tu nic nie ma”

Młodzi mieszkańcy Łaskarzewa uważają swoje miasto za mało atrakcyjne. Zapytani o atrakcyjne miejsca, odpowiadali: “Tu nic nie ma”. Proszeni o doprecyzowanie wskazywali miejsca, które pozwalałyby im spędzać czas wolny w atrakcyjny dla nich sposób. Część z potrzeb, ze względu na wielkość miejscowości, nie jest możliwa do zrealizowania w Łaskarzewie. Część to postulaty młodych, które pojawiały się już w 2014 roku i nadal są aktualne, a które mają potencjał do wdrożenia. Ich realizacja na pewno przyczyni się do podniesienia jakości życia młodych mieszkańców miasta.

Czego brakuje w Łaskarzewie według młodzieży?	
Miejsca, które można stworzyć/ lub które już powstają w Łaskarzewie	Miejsca – fantazje o potrzebach
siłownia	dyskoteka
hala sportowa	hotele
skat park	salon gier
proste drogi	lodowisko
sklep 24/7	trampoliny
kąpielisko	fast-foody
ścieżki rowerowe	sklep elektroniczny
restauracja	basen
miejsca do jazdy na rolkach	Żabka (sklep czynny do 22.00/23.00)
ciepłe miejsce do spędzania czasu zimą	Ikea
toaleta publiczna	kino
	McDonald
	galeria handlowa

Jako szczególnie istotne potrzeby, których realizacja miałaby duży wpływ na jakość życia młodych, to stworzenie miejsc dla nich dedykowanych. Od ponad 10 lat kolejne pokolenia młodych postulują stworzenie skate parku – miejsca do jazdy na deskorolkach i rolkach. Co istotne skate parki nie służą tylko do tych aktywności, ale są miejscami, gdzie młodzi się po prostu ze sobą spotykają. 10 lat temu grupa młodych przy wsparciu CIA stworzyła nieprofesjonalny skate park na terenie

piekarni Żabczyńskich i organizowała tam m.in. zawody jazdy na deskorolkach. Po kilku latach to miejsce dla młodych musiało zostać zlikwidowane.

Skate park ze względu na swoją specyfikę to miejsce "bardzo-młodzieżowe". Osoby z innych grup wiekowych rzadko spędzają tam czas. Warto więc byłoby podjąć inicjatywę, by w jakiejś części miasta stworzyć taką przestrzeń.

Młodzi zwracali też uwagę, że w Łaskarzewie brakuje miejsca, w którym zimą jest ciepło a młodzi mogą spędzać tam czas. Chodzi o swoisty klub młodzieżowy – miejsce, w którym młode osoby mogą spędzać czas:

- bez większych ingerencji dorosłych
- bez ponoszenia kosztów finansowych
- samodzielnie decydując o formach spędzania czasu
- miejsce, które jest bezpieczne
- miejsce, które zapewnia komfort cieplny (ogrzewane zimą) i bezpłatny dostęp do toalety

W Łaskarzewie niemal wszystkie miejsca, które młodzi uznają za atrakcyjne dla spędzania czasu wolnego są na powietrzu:

- stadion
- orlik
- Alejki
- Małpi gaj
- Pagóry
- Bella
- Mały Rynek
- Świt
- "white house" (pustostan)
- las

Wyjątek stanowi DPT "Bajka" (gdzie niektóre osoby chodzą na zajęcia) oraz jedyna w Łaskarzewie pizzeria Bella. To sprawia, że młodzi mogą swobodnie spędzać wolny jedynie w okresie wiosenno-letnim i wczesnojesiennym, gdy warunki atmosferyczne na to pozwalają.

Potencjał kulturalny Łaskarzewa – wnioski i rekomendacje

Na pierwszy rzut oka może się wydawać, że Łaskarzew to mało atrakcyjne miasteczko bez perspektyw na rozwój kulturalny. Jednak analizując zgromadzony materiał widać różne możliwe kierunki działań do podjęcia, których wdrażanie będzie przyczyniać się do rozwoju społeczno-kulturalnego.

Główne kierunki to:

- rozwijanie oferty dla dorosłych mieszkańców miasta
- praca z młodzieżą
- rozwijanie oferty dla małych dzieci
- wykorzystywanie potencjału lokalnych organizacji pozarządowych, grup nieformalnych
- praca z lokalną historią
- rozwijanie oferty dla turystów

Rozwijanie oferty dla dorosłych mieszkańców miasta

Niniejsza diagnoza była prowadzona wiosną 2023 roku – to czas po pandemii i czas przedłużającej się wojny w Ukrainie. W kontekście uczestnictwa w kulturze obserwowane są w Polsce też następujące zjawiska:

- wiele aktywności czy potrzeb jest realizowanych przez Internet (np. zakupy, ale też uczenie się nowych rzeczy),
- osoby dorosłe bardzo świadomie wybierają długofalowe aktywności realizowane w czasie wolnym, często decydują się na zajęcia sportowe czy rekreacyjne
- ludzie mają świadomość ograniczonych możliwości czasowych w związku z czym eksperymentują z różnymi aktywnościami (np. różne formy rękodzieła)
- mają potrzebę odpoczynku w samotności; doceniają swój czas wolny
- widoczny jest zwrot/ zainteresowanie kwestiami ekologicznymi (np. recyklingiem rzeczy) czy przyrodniczymi (moda na rośliny domowe)
- zwrot do lokalności – organizacja i uczestnictwo w wydarzeniach dla najbliższego środowiska sąsiedzkiego.

Co ważne, mają one swoje odzwierciedlenie w Łaskarzewie i praktykach życia codziennego mieszkańców miasta. Pytani o aktywności realizowane w czasie wolnym wymieniali:

- jazdę na rowerze (rekreacyjnie, ale też kolarstwo)
- spacerowanie z kijkami
- czytanie
- pracę w ogrodzie (w okresie od marca do października), a w okresie zimowym - odśnieżanie
- rękodzieło (m.in. nalewki, szydełko, malowanie, praca w drewnie, obrazy z koralików, ale też montaż rowerów zabytkowych)
- udzielanie się w organizacjach pozarządowych
- łowienie ryb/ wędkarstwo

- organizację zajęć sportowych dla dzieci (poprzez prowadzenie klubów czy sekcji sportowych), w tym piłka nożna, taekwondo, tenis stołowy i ziemny, pływanie
- uczestnictwo w kursie informatycznym dla seniorów
- realizacja własnych pasji (fotografia, zbieranie znaczków, akwarystyka, pogłębianie wiedzy)
- ogniska integracyjne dla sąsiadów (jako organizacja i uczestnictwo), sąsiedzkie grillowanie w altanie
- udział w przedstawieniach teatralnych
- udział w wydarzeniach kulturalnych
- spacer do lasu, grzybobranie
- joga, zumba
- oglądanie kina domowego
- kibicowanie ŁKS Promnik

Dla tej grupy wiekowej – dorosłych aktywnych zawodowo warto tworzyć ofertę odpowiadającą ich zainteresowaniom, która nie zawsze musi mieć formule regularnych zajęć. Przeciwnie – część z działań może być prowadzona jako weekendowe warsztaty lub zajęcia jednorazowe czy krótkofalowe.

Warto pamiętać, że oferta czasu wolnego – bo tym jest oferta kulturalna dla dorosłych jest obwarowana różnego rodzaju ograniczeniami, w tym obowiązkami rodzinnymi i domowymi, aktywnością zawodową, koniecznością zapewnienia opieki nad dziećmi, pierwszeństwem zapewnienia rozwoju edukacyjnego czy kulturalnego dzieci (nad swoimi własnymi), użytkowym (użytkowym) charakterem zajęć, w których uczestniczą (np. chcą nabywać praktyczne umiejętności). Ważne, by zajęcia odbywały się w dogodnym dla nich czasie, np. wieczorami. Dobrą praktyką są tu zajęcia jogi, które rozpoczynają się o godzinie 19.00.

Rozwijanie oferty dla małych dzieci

Potencjałem do działań prowadzonych lokalnie, które warto poszerzać jest rozwijanie oferty dla małych dzieci i ich rodziców i/lub opiekunów. Prowadzenie twórczych zajęć, tzw. gordonek czy też grup wsparcia dla rodziców/opiekunów będzie ważnym wkładem w rozwój społeczny i przeciwdziałanie wykluczeniu oraz marginalizacji całych rodzin. W tym kontekście ważne jest, by zajęcia nie musiały mieć charakteru odpłatnego, aby osoby wykluczone ekonomicznie nie miały takiej bariery uczestnictwa.

Praca z młodzieżą

Szczególnego zaangażowania wymaga rozwijanie oferty dla młodzieży, która jest grupą bardzo różnorodną w kontekście zainteresowań, ale też wartości, którymi kierują się na co dzień (np. dla jednych kluczowy jest rozwój naukowy, dla innych – usamodzielnienie).

Ważne jest :

- stworzenie miejsca dedykowanego dla młodzieży – takiego, w którym będą mogli wspólnie spędzać czas bez ingerencji dorosłych
- stworzenie klubu młodzieżowego, w szczególności w okresie jesienno-zimowym, gdzie młodzież mogłaby się spotykać, gdy nie jest możliwe spędzanie czasu na powietrzu; takie miejsce powinno być dostępne w godzinach późno-popołudniowych i wieczornych, a także w weekendy; takie miejsce nie potrzebuje szczególnych dodatkowych animacji, ale warto by wspierało pomysły mieszkańców;
- konieczne jest zaangażowanie dodatkowego animatora młodzieżowego, który inspirowałby i pomagałby młodym realizować ich pomysły. Taką rolę odgrywa CIA, ale warto, aby było to robione na szerszą skalę. Przy obecnych możliwościach CIA, jest to trudne.
- warto wykorzystać potencjał programu Erasmus i Korpus Solidarności, by młodzież z Łaskarzewa mogła rozwijać kompetencje społeczne w szerokim kontekście.

Wykorzystywanie potencjału lokalnych organizacji pozarządowych i grup nieformalnych

Zarówno DPT Bajka, jak i Biblioteka Publiczna Miasta Łaskarzew mają ograniczone możliwości poszerzenia swojej działalności. Chodzi przede wszystkim o za małe zespoły pracowników, które nie mają fizycznej możliwości robić więcej. Aby móc rozwijać działania kulturalne i społeczne wartościowe będzie wykorzystywanie zasobów ludzkich, ale też organizacyjnych czy możliwości pozyskiwania środków przez organizacje pozarządowe.

Z kolei nieformalne grupy mieszkańców czy lokalni aktywiści mogą inicjować organizację lokalnych wydarzeń czy działań. Mogą też zachęcać mieszkańców do włączania się w ich organizację. Z perspektywy bardzo małych instytucji kultury z jednoosobowymi zespołami taka współpraca może mieć ogromne znaczenie.

Aby poszerzać ofertę bazującą na relacjach i współpracy międzyinstytucjonalnej, konieczne jest partnerskie sieciowanie i współpraca regionalna oraz ponadregionalna. Ważny jest udział zarówno pracowników samorządowych instytucji kultury, jak i organizacji pozarządowych czy też niezależnych aktywistów w wydarzeniach branżowych pozwalających na nawiązywanie i rozwijanie kontaktów, np. Mazowiecki Konwent Animatorów Kultury czy Mazowieckie Forum Inicjatyw Pozarządowych.

Działania dla turystów

Łaskarzew to małe miasto na południowym wschodzie województwa mazowieckiego. Położone nieco na uboczu, w otoczeniu lasów, nad rzeką Promnik, niedaleko od Wilgi (miejsca letniskowego dla warszawiaków) i interesujących historycznie miasteczek – Maciejowic czy Żelechowa. Znajduje się także w pobliżu drogi prowadzącej do Kazimierza Dolnego – mekki weekendowych wyjazdów warszawiaków. Sam Łaskarzew ma też interesującą historię i ciekawe założenie urbanistyczne. Ma niewiele zabytków, ale w kontekście popularności muzeów narracyjnych, to nie obiekty zabytkowe, ale właśnie dobrze opowiedziana historia może być tym, co przyciąga turystów. To potencjał do stworzenia oferty turystycznej w wymiarze lokalnym, w szczególności w kontekście popularyzacji tzw. mikro-turystki propagowanej przez m.in. Towarzystwo Krajoznawcze Krajobraz czy świadome, odpowiedzialne korzystanie z lasów przez człowieka promowane przez Stowarzyszenie Puszcza Mazowiecka.

Praca z lokalną historią

Na przestrzeni ostatnich 10 lat wyraźnie widać, że tematyka lokalnej historii jest dla mieszkańców Łaskarzewa ważna. Chodzi zarówno o historię tragiczną (m.in. wydarzenia z okresu II wojny światowej, w tym obchody rocznicy Obrony i Spalenia Łaskarzewa, która przypada 17 września), jak i historię życia codziennego (co praktykuje grupa “Łaskarzew na starej fotografii”, ale też mieszkańcy, którzy przeglądają różne archiwa w poszukiwaniu ciekawostek). Widać również szereg dyskusji o potrzebie otwarcia lokalnego muzeum czy izby pamięci, która mogłaby być zlokalizowana w dawnym ośrodku wypoczynkowym “Świt”.

Działania w obszarze kultury, które odnoszą się do lokalnej historii wzbudzają duże zainteresowanie mieszkańców. Warto podejmować dalsze działania w tym obszarze, np. stworzyć lokalne archiwum społeczne (może one dotyczyć nie tylko historii samego Łaskarzewa, ale też okolicy) czy tworzyć lokalne przewodniki bazujące na materialnych i niematerialnych śladach przeszłości. Mogą one mieć formy map, audio przewodników czy questów. Warto w ich tworzenie włączać mieszkańców. Takie działania mogą być realizowane w formule projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, np. programy Patriotyzm Jutra czy Wspólnie dla Dziedzictwa, dzięki czemu można zaangażować zewnętrznych ekspertów.

Przyszłość "Bajki" - rekomendacje

Dom Pracy Twórczej "Bajka" odgrywa w życiu mieszkańców Łaskarzewa ważną rolę. Większość mieszkańców ma z nim dobre wspomnienia i widzi jego potencjał, wartość i wpływ na życie kulturalne miasta. DPT "Bajka" jest otwarty na pomysły mieszkańców i udostępnia im przestrzeń na realizację działań. O ile to możliwe, także je wspiera w inny sposób. DPT "Bajka" jest także otwarty na pomysły Anny Laskowskiej, burmistrz miasta, które wprowadzają jeszcze inne typy działań do przestrzeni miasta.

Wyzwaniem w dalszej pracy DPT "Bajka" są zasoby kadrowe. By skutecznie odpowiadać na potrzeby kulturalne mieszkańców i wdrażać ofertę dla różnych grup wiekowych, konieczne jest powiększenie zespołu. Przy minimum dwuosobowym zespole możliwe będzie prowadzenie działań dla innych odbiorców niż dotychczasowi uczestnicy. Ułatwi to też sieciowanie z innymi podmiotami kultury z regionu, by móc urozmaicać ofertę kulturalną w mieście poprzez łączenie potencjałów, czy wymianę dobrych praktyk i pomysłów. Pozwoli poszerzać zakres działań godzinowych, ale też da możliwość poszukiwania nowych źródeł finansowania poprzez pisanie wniosków do innych (nowych) programów dotacyjnych lub korzystać z projektów realizowanych przez inne podmioty (np. projekty kulturalne realizowane przez organizacje pozarządowe ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego). Jednoosobowy zespół nie jest w stanie podejmować takich działań.

Łaskarzew 2023

Opracowała: Anna Czyżewska, Federacja Mazowia

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2023